

1-2-3-4.
szám

SZEKELY

UTKEZES

IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI FOLYÓIRAT • ALAPÍTOTTA: BEKE SÁNDOR • VII. ÉVF. • 1996 • 38-39-40-41. SZÁM

- Ráduly János: AZ ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ 1995-BEN MEGJELENT KIADVÁNYAI • Ráduly János: A CENK ÁRNYÉKÁBAN •
- Apáczai Csere János: MAGYAR HÍVEKNEK MEGSZOLLÉTATÁSOK •
- Zajzoni Rab István: BÖRTÖNBEN • Id. Szemlér Ferenc: SZERETNÉK ÉLNI •
- Áprily Lajos: RÉGI VÁROS INTEGET • Bartalis János: ANYAFÖLD •
- Szemlér Ferenc: SZERELEM • Lendvay Éva: ÁLOMBELI SÉTA APÁMMAL •
- Ritoók János: BRASSÓ • Jancsik Pál: A CENK SZÍNEI •
- Apáthy Géza: HALHATATLAN EREKBEN • Bencze Mihály: SAINT-EXUPERY •
- Vass László Levente: PORTRÉ • Beke Sándor: HUSZONÖTÉVESEN •
- Murádin László: A HOMORÓD MENTÉN... (II) •
- Tóth István VERSEI • P. Buzogány Árpád GYERMEKVERSEI •
- Németh Júlia: ÖTÉVES AZ ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ •

Gerendi Anikó: HIT

Beke Sándor: Védtelességek (Versek)

Szerencsés helyzetben van a recenzens: annak idején Beke Sándor első, *Madártemető* címmel napvilágot látott verseskötvére is szólhatott (Székely Útkereső, 1993. 1-2-3. sz.), így most – második kötetének* a megjelenésekor – jó viszonyítási alapja van.

Máris örömmel nyugtázzuk, hogy az egykor hangoztatott elvárásaink javarészt igazolódtak: a szerző "...homogénabb, ugyanakkor erőteljesebb (biztosabb) hangú költészet" megteremtése felé "mozdult" el. Persze, ez a homogenitás nem egysíkúságot jelent: érzelm- és gondolatvilága továbbra is éppen sokszínűségével vonja magára a figyelmet, előadásmódja azonban egységesebb lett. A lényegre tapint Cseke Gábor a könyv hátsó borítóján közölt sorában (különben ő a könyv szerkesztője is), amikor "sodró erejű, nagy lefutású poémák és lírai észleletek megrostált gyűjteményéről" beszél. Szenvedélyes önkítárlukozásoknak, a gondolatok partatlan áradásának vagyunk tanúi:

...bugyogjanak felénk a fenséges
szavak,
ne balták jöjjenek!

írja a költő *A szavak vérpadán* című, kötetnyitó költeményében.

A könyv egyik csúcsterse a *Védtelességek*. Folyam-verseknek is nevezhetnénk: valósággal hömpölyögnek, torlódnak, tolonganak benne az emberélet tablóképei. Távoli történelmi eseményeket idéz a költő (isszosi csata, peloponnészi háború, a tizenkettedik tanítvány árulása), majd a birkenau haláltábor, Sztálingrád, Hiroshima említése következik, hogy azután a gyermek- és serdülőkori emlékei is "terítékre kerüljen". És felvillan – természetesen – a jövő látványa: át kell élnünk "...a / nagy / ünnepet / is / amikor / lobogói / lengnek / a / felszabadult / eszmének / a / gondolatnak." Csupa lendület ez a költemény: a hit, a remény nevében beszél a költő, s az olvasóba is átplántálja a felismerést, hogy életünk csak hitben-reményben válhatik teljes értékűvé. Bizonyos mértékig a régi prédikátorok hangja csendül föl a sorokban: intés a vers, biztatás arra, hogy át kell élnünk "az / ezredvég / nyugtalanságát", hiszen megmaradásunk fő záloga csakis ez lehet.

Jónéhány versét a szerző ellentétre, ellentétezésre építi, s ez bizonyos drámaiságot kölcsönöz a szövegeknek. Lírában dráma? – kérdezheti az olvasó. Igen, a vers alaphelyzete olyan, hogy "sztorija", története van, néha nem is csupán egy, hanem több is. A *Tücsökszerenád* című versben például "nyarak közepén" önfeladten muzsikálnak a tücskök, "fenséges" szerenádokat adnak, hogy aztán a téli hidegben, éhesen és megfázva, betolakodjanak "a kiépített hangyabolyba",

mert tücsökszerenádban
nem lehet élni,
s egy életet át nagy telek
kapui előtt stradivari-hegedűvel
téli koldusként
énekelni...

A mondanivaló kifejtésében, "tálalásában" igen kedvelt eljárása a költőnek a felsorakoztatás, a halmazás, néha pedig egyes motívumoknak az újraismétlése. Lám, a tücskök, ezek a "csörgőspikkas bohócok" enyelegnek, muzsikálnak, dőzsölnek és fontoskodnak (igék halmazása), a felsorakoztatásra pedig itt a szemléltető példa:

Igen,
tücskök ezek,
apám,
búzaföldeken és kukoricásokban,
elhanyagolt kaszálókon,
gabonarakkákak mögött
és városi parkokban,
szökökutat
és dísznövények árnyékában...

Hasonló metódussal építkezik a költő a *Hópelyhek elégiája* című versében is:

Az ég
szügyéből
pilinkélnek,
hullnak a csillagok:
hópelyheket
szítál az Isten...

A föld
szerény ünnepi asztal,
rajta
kialudt szivarcsikkek
a fák.

És sorjáznak tovább a metaforák, hasonlatok, megszemélyesítések, miközben a tavaszt álmódú szülőföld képét is belefoglalja a vers szövetébe (téli képben tehát az újjászületés).

Árad tehát ez a líra, eléggé célratoró, akár a folyami, amely tudja, ismeri a pontos menetirányt: mindig a tenger felé, a végtelen óceánba.

Néha-néha mégis jólesik a szemünknek/szívünknek, amikor a

Ráduly János

szerző pontos és jól körülhatárolt helyzetrajzot ad. Íme:

Sokszor megtörtént,
hogy esténként leültem megpihenni
a szavak árnyékában egy padra...
(Szövegértelmezés)

Reggelre
megérkeznek
a Nagy Halászhok is –
beleállnak a bokáig érő vízbe...
botjaik
majdnem
a forrásig elérnek...

(A Nagy halászhok reggel)

A kötetben helyenként ugyan föl-kísért a túlbeszéltség (az "ál-lándó" versek gyakori mellézköngéje), nagyon ritkán a gondolati túlbonyolításra való hajlam is tetten érhető, ezek azonban – szerenására – nem általános jellemzői a verseknek. Beke Sándor eretti költői arca tekint felénk a *Védtelességek* lapjairól.

**Védtelességek. Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995.*

Id. Binder Pál — Jancsik Andor: És élni kellett tovább (Két emlékirat)

Binder Pál (sz. 1935) történészként írta be a nevét az erdélyi magyar művelődés- és történelemtudományba. Legsikeresebb könyve 1982-ben jelent meg *Közös múltunk* címmel, amely – történelmi jelentősége mellett – néprajztörténeti értékekkel is bír. Alcíme ugyanis így hangzik: Románok, magyarok, németek és délszlávok feudalizmus kori falusi és városi együttéléséből.

Jancsik Pál (sz. 1936) költő és műfordító, első kötete (*Szomjas tenger*) 1963-ban látott napvilágot, azóta számos új könyvvel (gyermekverskötetekkel is!) gazdagította irodalmi "termését".

Nos, a most következő ismertetőben nem a már emlegetett két szerzőről szólnunk, hanem két emlékiratra* hívjuk fel az olvasó figyelmét: rendhagyó két emlékiratra, ugyanis az egyikben id. Binder Pál, a másikban pedig Jancsik Andor szólal meg, vagyis a két édesapa. Mindig élményt jelent körbejárni, "kipuhatólni" tudós alkotóink, íróink, költőink életének társadalmi-családi előzményeit, jó bepillantásunk, hogy milyen környezetből indultak el életműveik megalkotása felé.

A két emlékiratot az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó jelentette meg* együtt egy kötetbe fogva. A külső borítón egyetlen, tehát

AZ ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ 1995-ben megjelent kiadványai

közös cím szerepel (*És élni kellett tovább*), a belső címlapon a két emlékiró műve külön címet "visel": id. Binder Pál: *Megemlékezés életem néhány eseményéről*. Jancsik Andor: *Szegényember élete*.

Id. Binder Pál (sz. 1900) főleg élete első húsz esztendejét beszéli el, az 1926-27-ig terjedő időszakból csak azokat az eseményeket "emelte be" emlékiratába, amelyek katonai pályafutásához kapcsolódnak. Visszaemlékezésének helytörténeti, valamint család- és irodalomtörténeti jelentősége van. Élete főbb eseményeinek előadása során pontos helyzetrajzot ad egy-egy faluról, városiasodó településről, városról. A településnevek egyben írásának a fejezeteit is alkotják: Nagyenyed, Magyarigen, Alvinc, Marosújvár.

A "teljesség kedvéért" elsorolja eme településekhez kapcsolódó történelmi eseményeket, szól a jelentősebb intézményekről, részletesen leírja azokat a házakat, amelyekben laktak, s néhány szokás is megelevenedik tolla nyomán. Egy dolog bizonyos: ezek a helységek akkoriban még élénk magyar társadalmi életet éltek, tehát döbbenet olvassuk Vetési László: *Élni és emlékezni* című,

kötetnyitó bevezetőjében, hogy mára "Alvinc... szinte teljesen népesség nélkül maradt", és "Magyarigen is a Bod Péter sírjával és emlékével és a tíz emlékezővel már csak jelkép maradt az egyetemes magyarság számára."

Egészen aprólékosan tárgyalja a szerző a családtörténeti vonatkozásokat. Mind az anyai, mind az apai ágon levő őseket – amíg csak elnyúlhatott a családi visszaemlékezés – bemutatja: néha nehezen kibogozható kötelékeket is megpróbál felgöngyöltetni, mintegy arra figyelmeztetve, hogy az utódoknak kötelességük a családi múlt ismerete, és ez mai önismeretünk egyik komponense, összetevője is egyben.

Néhány író, költő, lap- és folyóiratalapító (ritkán politikus) arca is megvilan Id. Binder Pál soraiban. Itt csak egyet emelünk ki, a Szabó Dezsőre vonatkozó utalást. Szerzőnk Székelyudvarhelyen volt – többek között – középiskolás, épp azokban az években, amikor Szabó Dezső itt tanított (1909-1913). Vitába száll Nagy Péter könyvének egyes megállapításaival. Az íróról a következő szép szavakat veti papírra: "Egyenes tartása, szép feje, dús göndör haja és büszke tekintete mintegy megigézte a szemlélőt, különösen a diákokat, akik nemcsak szerették, de büszkék is voltak rá".

Az emlékirat az úgynevezett "stílustalanságával" is magára vonja a figyelmet: amolyan beszámoló jellegű vallomás, ahol szinte nyoma sincs a nyelvi játékoknak, a megmódolás "fenségének". De szikárságával, nyelvi egyszerűségével is hatásos mű. Jelzi, hogy így is lehet, így is szabad beszélni a régmúlt csemenyekről, amelyeket nem szépített meg a "ködös messzeség".

Jancsik Andor (1892 – 1961) visszaemlékezését egészen "más fából faragták". Nagylakon látta meg a napvilágot, apjának "egy tenyérnyi földje sincs", nincstelen iparosként élte le az életét. Mégis – főleg fiatalon – vidám kedélyű ember volt, aki mesemondó kvalitásokkal is rendelkezett: Tündér Ilonáról, Vasgyűrű Gyurkáról meg a hétfejű sárkányról mesélt a gyermekeinek, nem csoda tehát, hogy a felnövekvő apróságok "valósággal beleszülettek a néphagyományba." Ez a népi stílus "él" tovább az emlékiró szövegében, ezáltal emelkedik írói rangra mindaz, amit elmond az utódoknak. Érdekesen építkezik. Kerek, jól kidolgozott történetek láncolata ez a mű, és sajátos íze van a mondatainak. Lám, néhány példa: "A ház zsendelyes teteje főt hátán főt, mint Ecet Gyula nadrágja", "Sorakoztunk (születtünk) egymás után, mint az orgonasípok", "A hálószobáknak a padlózata is tisztább volt, mint sok háziasszonynak a laskagyűrű deszkája."

Ő maga is szegény ember maradt egész életében. Büszkén vallja: "1904-től 1958-ig, összesen 54 évet voltam a munka (no meg a harc) mezején", és hogy "...soha egyebem a két dolgozó kezemnél nem volt."

Életének állomáshelyei sűrűn váltogatták egymást: Nagylak, Nagykőrös, Szeged (itt szemtanúja volt Bleriot repülőgép-próbájának), Nagyszalonta, Nagyvárada, Kolozsvár, Brassó, nem beszélve katonaeveinek újabb szintereiről: az orosz és az olasz fronton is megfordult. Egyik legkeserűbb élménye az első világháborút követő trianoni "határozat": "Megalázva, becsapva érezzük magunkat, annál is inkább, mert mivelünk kint a fronton úgy tétették le a fegyvert, hogy területhódítás nem lesz".

Aztán: "hallgatni és élni kellett tovább": kisiparosként (szíjgyártóként), majd gyári munkásként tengeti életét.

Bármiről ír, saját érzelmi viszonyulásának is folyton hangot ad. Néha elmélázik, máskor vaslogikával próbálja meggyőzni az olvasót igazáról. Valósággal áradnak az emlékei. Meg is jegyzi egy helyütt: "...kicsit előre is haladtam az élményeim leírásában, de hát így hozza ezt néha az emlékezés". Nos, épp eme természetes előadsmód révén válik Jancsik Andor emlékirata szép és igaz irodalmi olvasmannyá.

*És élni kellett tovább. (Két emlékirat). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. Székelyudvarhely, 1995.

Nagy Olga: Pályakép fényel és árnyékkal (Emlékirat)

Állítom (régóta): nincs érdekfeszítőbb olvasmány a nagy alkotó, a teremtmény művész, a tudományos kutató visszaemlékezésénél, pályafölmérő rajzánál. Lenyűgöz mindig az ilyen típusú könyvek őszintesége, keresetlen önkítárulkozása, a hatalmas tapasztalatból leszűr – másoknak is hasznosítható – tanulság. Könyvespolcomon mindig "kéz alatt van" például Darwin *Önéletrajza* (ki tudja, hányszor olvastam el már!) és Selye János: *Bonckés alatt a kutatás* című nagyszerű "elmefuttatása". Roppant izgalmas dolog betekinteni az alkotóműhelyek rejtett titkaiba, nyomon követni, miként is jutottak el a szerzők azokhoz a fölismérésekhez, amelyek új csapást vágtak a tudományos kutatásban.

E két könyv mellé most odahelyezem Nagy Olga *Pályakép fényel és árnyékkal* című vallomáskötetét*, is, amely az *Egy néprajzos emlékei* alcímet viseli. Ez a betájolás azonban nem arra utal, hogy a szerző gazdag emléktanyájából csak néhány fontosabb epizódot örökít meg: valójában „több, mint fél évszázadnyi kutatópálya” képe tárul elénk, s „...az elmúlt szinte félszázad szellemi légkörét” próbálja fölleveníteni. Egy kicsit tehát szintetizálásra törekedett Nagy Olga, amikor hozzáfogott könyve megírásához: tudta, hogy „nehéz önmagunkról és életünkéről vallani.” Eme nehézség leküzdése nem lehetett könnyű. Végül is sajátos ízü/stílusú könyv született, amely „esszé és vallomás keveréke”. Benne bizonyos fajta *személyiségvizsgálatot* ad, tehát a szerző önmaga meghatározására törekedett a történelmi időben.

És indul a könyv az *Ajánlás* utáni első fejezettel, amely a *Szilveszterkor kezdődön...* címet viseli. A szerző még csak tíz éves: részt vesz a mezőpaniti Óesztendő búcsúztató "ősi rítuson". A látottak/hallottak döntő módon befolyásolják élete fordulását: "...ez az élmény döntötte el azt, hogy folklorista lettem" – írja.

A gyermekkorának tehát meghatározó jelentősége volt/van a tudományos (akár irodalmi) pálya iránti érdeklődés fölébredésében. Ekkor alakul ki mindannyiunk erkölcsi arculata, ekkor körvonalazódnak a néha nehezen kitapintható célkitűzések: magatartás-normák és magatartás-modellek sűrűjébe kerülünk, s fokozatosan kialakul viszonyulásunk a társainkhoz, a faluhoz, a szülőföldhöz.

Nos, a személyiségformálódás eme kezdeti szakaszában jó segítőtársra talált Nagy Olga: bátyja, Nagy Ödön, a kitűnő néprajzos (akkor még teológus hallgató), gyűjtőmunkára buzdítja. Hatalmas élmény volt, hiszen már ekkor alkalma nyílt arra, hogy bepillantson a szellemi (népköltészeti) "termékeket" létrehozó társadalmi közösség életének belső világába, hogy megérezze (intuitív módon), hogy a néphagyományban minden összefügg egymással, s csak ebben a tágabb összefüggérendszerben gondolkodva érdemes kutatni és vizsgálni.

1939-ben nyomdafestéket látnak első lejegyzései: szerepel – VIII. osztályos tanulóként – a Makkai Endre–Nagy Ödön által összeállított *Adatok téli néphagyományaink ismeretéhez* (Kolozsvár, 1939) című kötetben, méghozzá elég terjedelmes anyaggal (122–129. old.). "Hivatásos" kutatóvá azonban csak 1958-ban válik: ekkor kerül a kolozsvári Folklór Intézet munkatársai közé. Megelőzőleg volt már diák, tanítónő, helyettes tanár, újságíró és író, nem beszélve arról, hogy időközben férjével, néhai Krizsovánszky Lászlóval – a könyvet az ő emlékének szenteli – négy gyermeket is fölnevelt. Bukatók és remények szegélyezik tehát ezt a pályávet, de ő, kutatóként, mindig célratörően dolgozott: "...mindig teljes beleéléssel foglalkoztam az éppen soron levő kérdéssel" – vallja. Igen: épp ez a teljes beleélés termette meg – ha megkésve is – a maga gyümölcseit. „Első tudományos kötetem, a *Lüderc sógor*, 1969-ben jelent meg" – írja, miközben "függetlenségi harcnak" nevezi a megvalósításához vezető utakat.

A könyvben a legizgalmasabb részek azok, amelyekben Nagy Olga újfajta felismeréseiről "értekezik". Ezek a felismerések (fel-fedezések) később számos könyvben, no meg utó- és előszóban realizálódnak. Érdemes néhányat itt is felsorolnunk.

Rájött arra, hogy "a mesélés nem csupán az egyéniségtől függ...hanem attól a közösségtől is, amely a mesét hallgatja". A hagyományörzés egyfajta lehetőségét látta meg a "dinasztikus alapon" megörözdött és tovább adott mesemondásban. Idejekorán észrevette, hogy Kelet-Európában "...az a különös helyzet, hogy a történelmi fejlődés különböző fokozatait képviselő közösségek élnek egymás mellett." Ezek a más-más hiedelemhátterű közösségek sajátos esztétikai jegyeket hordozó mesekincset „termeltek” ki. Érdekesen világítja meg a "gyűjtő és/vagy kutató" kérdéskörét: „gyűjtő és kutató... a folklór esetében egyetlen személy lehet csupán” – írja. Tehát a frissen gyűjtött anyagot frissen kell feldolgozni, "ma kell" értékelni, s a gyűjtő lehetőleg maga írja meg "a maga csodavilágát". Különösen értékes eredményeket mondhat a magáénak Nagy Olga a mesei jelképek megfejtése terén. Két korábbi folklórelméleti esszékötete (*Hősök, csalókák, ördögök. Bukarest 1974; A táltos törvénye. Bukarest 1978.*) éppen újszerűségével, az addig ki nem mondott igazságok kimondásával vált folklórtörténeti jelentőségűvé. És milyen pazar sikert hoztak az "igaz történeteket", a népi elbeszéléseket tartalmazó könyvek! Megvilágosodott a szerző előtt, hogy az "írásbeliség már része a népi kultúrának", s hogy legnagyobb értékű adatközlője, Győri Klára valójában "kisepikában gondolkodott", azaz apró történetek láncolatát hozta létre, miközben önéletrajzi könyvét, a *Kiszáradt az én örömem zöld fája* (Bukarest 1975) címűt megírta.

Sorolhatnánk tovább Nagy Olga "felismeréseit", de talán ennyi is elegendő annak érzékeltetésére, hogy ő az utóbbi évek/évtizedek egyik legmozgékonyabb gondolkodású népköltészeti kutatója, aki remek társadalomnéprajzi cikkek/tanulmányok szerzője is egyben.

Nem szoltunk a könyv címében is emlegetett „árnyékokról”: művében egy-egy kötetnyi kézirat kálváriáját – ahogy ő nevezi: „odisszeáját” – is részletesen elbeszéli. Bizony ökölbe szorul a kezünk, amíg ezeket a "beszámolókat" olvassuk: micsoda hősi erőfeszítésre volt szükség ahhoz, hogy egy-egy értékes mű napvilágot láthasson. És – sajnos – még mindig vannak monográfiák, amelyeknek az "odisszeája" nem ért véget. A harcban, a nehézségek legyűrésében Nagy Olga támogatókra is talált. Megértő barátokra, akik ráéreztek a szerző felfedezéseinek újszerűségére, s pozitív értékeléseikkel következetesen támogatták munkálkodását. Levelek és levélrészletek egész sora, kritikai megjegyzések, ismertetések sokasága bizonyítja ezt az önzetlen "támogatást". A Főja Gézával folytatott levelezés például máris irodalom- és folklórtörténeti jelentőségű (az anyag kötetbe állt össze). Nos, ezeknek a szövegrészleteknek a felhasználása tágabb összefüggésrendszerbe ágyazta a szerző "személyiségvizsgálatát", s valóban, megteremtődött annak a lehetősége, hogy sokrétűbb képet nyerjünk az elmúlt évtizedek folklórisztikai "történeiről".

A könyvet olvasva, többször is eltöprengtem: vajon, mi a titka eme rendhagyó életpálya sikereinek? A választ – tételezen is megfogalmazva – megtaláltam a kötetben. A szerző ezt írja: "A népi lélekkel, gondolkodásmóddal én is azonosultam sok tekintetben. Mégpedig azzal a népi lélekkel, amely még nem tagadta meg a természetet, éppen ezért egészséges, természetes."

Úgy vélem, ennek az "azonosulásnak" van egy ugyancsak "természetes" következménye: Nagy Olga szavaiban végül is az erdélyi magyarság hite, reménye testesül meg.

**Pályakép fényben és árnyékban. Emlékirat. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995)*

Ábrahám János:

Picula I.

Szegényember csikója hamar ló. (Regény)

Ábrahám János (sz. 1931) irodalmi munkásságát eddig is tisztelet övezte. Első novelláskötete viszonylag későn, 1969-ben jelent meg, *Részegnek minden nótá szép* címmel, a *Kritérium* Forrás sorozatában. Azóta számos újabb kötetet bizonyította írói "kvalitásait", de az áttörés, más szóval: tehetségének *elismertetése* – úgy hiszem – most sikerült igazán: Picula címmel olyan könyvet írt*, amely minden bizonnyal széles visszhangot vált ki. Magam úgy látom, hogy egész eddigi írói munkásságának gazdag "tapasztalata" ebben a – több kötetre tervezett – művében összegeződik.

Mind a téma (amiről ír), mind a megformálásbeli "tökély" új minőségi szintet jelez a jelenkori erdélyi magyar irodalomban.

Miről szól a könyv?

A kötet hátsó borítóján levő kis tájékoztató szerint az író "az erdélyi magyar cigányok sorsát, sajátos életformáját..." örökíti meg, egy Torda-Aranyos megyei "híresség", a cigányprímás Bumbus Tarkony Gábor", azaz Picula élettörténetének elbeszélésével. Néprajzi-népköltészeti kutatóink már eddig is felfigyeltek a cigányság kivételes hagyományörző szerepére. Tanulmányok, cikkek, sőt könyvek egész sora látott napvilágot ennek az etnikumnak a különleges tudásáról. Elég, ha itt – a teljesség igénye nélkül – Kodály Zoltánra, Nagy Olgára, Vekerdí Józsefre hivatkozunk. E sorok írója egyik nemrég megjelent közleményében érdekes statisztikai adatot közölt: az eddig rögzített 275 kibédi népmeséből 225 (81,8%) a helyi cigányoktól származik. Az adat önmagáért beszél.

Nos, Ábrahám János könyve olyan világot tár elénk, amelynek belső erőit különlegesen vannak megépítve. Eme világhoz eddig – sajnálatos módon – nem tudunk előítéletek nélkül közelíteni. Gázdso mivoltunk ("gázdso" mindenki, aki nem cigány) mintegy arra "predesztinált" minket, hogy *lekezelőleg* viszonyuljunk az ugro-romákhoz (magyar cigányokhoz), akik pedig immár századok óta együtt élnek velünk: ugyanazt a kenyeret (puliszkat) eszik, és ugyanabból az üzletből vásárolják a ruhának valót, amelyből mi. Az író épp ezzel a *meg nem értéssel* hadakozik. Ezt írja: "Sokan azt hiszik, feketének lenni csak bőrszint jelent és hajállagot, elhagyatottságot és nyomorú helyzetet jelent. Pedig elsősorban világlátást jelent. Ha jobban tetszik: világfelfogást, sajátos hagyományok elfogadását, sorsot, amit holtbiztosan minden gázdso elvetne magától, sőt megvetne, de nekünk, khalóknak vállalunk kell." Micsoda népi öntudatról árulkodó szavak! És Picula, a lekvári cigánydomb (Aranyosvár) főprímása, aki "vénen teli tudománnyal", épp eme öntudat révén válik a "szívós életerő fő hordozójává. „Ötvenhét éves koromra a szégyent én is fenéig kiittammondja magáról. Az "évezredes lenézettség", az egész nemzetség (faja) eddigi életsorsa – ha késve is – töprengésre, gondolkodásra készíti: kell-e, muszáj-e továbbra is vakon hinni az előre elrendeltség, a beletörődés, a sorscsapás "mitoszába"?"

Ábrahám János ennek az életformának a sokrétű megajzolásához főleg két forrásból táplálkozik. Felhasználja a romatudomány eddig elért eredményeit, valamint a ma is élő népi emlékezet gazdag tárházát. Feledhetetlen arcok, markáns jellemek sora vonul el az olvasó előtt: "elbeszélük" saját életüket, ugyanakkor közösségük múltjáról/jelenéről is "szakszerűen" értekeznek. Közülük meg kell említenünk elsőként Picula nagyanyját, Ötvös Lillát, az "édesmámit", aki "... tudás, tapasztalat, társalgás, nevelés szempontjából párját ritkította." Valóságos *élő enciklopédia* ő: a leginkább az ő elmondásában elevenedik meg a roma-élet sokrétűsége, egyedi, ősi clemeket hordozó hitvilága. A legtöbb legenda, eredet-meg hiedelemmonda ismerője. És mellette ott van egy másik, "szereplő", az "eleven álmoskönyv", az álomfejtéssel foglalkozó Tána-nénje, aki "unikum volt" a maga nemében. Hát még Világi János, a "költő": verscsináló tehetsége révén már az értelmiségivé való önfelelemkedés rögs útját járja.

Életerő és szenvedés: ezek a roma-élet elmaradhatatlan kísérői. Az életerőt "az emberi faj legcsodálatosabb képességének" nevezi a szerző: ez biztosította századokon keresztül a roma-nemzetiség fennmaradását. Eme "életképesség" adott erőt ahhoz, hogy ott, "a végeken", a falu vagy város szélén, ahol éltek/élnek, az idővel dacoló kisközösségek jöjjenek létre. És vállalták/vállalják a szenvedést is. Tudják: "...a szenvedés az emberek nagy nevelője. Ő tanította művészetre, versre, zenére, erkölcsre a népeket... A fájdalom értéket ad az életnek, s végtelenné teszi a szeretetet."

Regény-e ez a könyv? Picula így okoskodik: „Nem árt, ha ve- gyülnek a műfajok... a fantáziám is csapongó.” Ábrahám János alkotásában nem a fikció játssza a domináns szerepet. Dokumentumértékű "élményvilágot" tár elénk, hiszen Picula egyre csak mondta, mondta „a valót és az igazat.” A hangszalagon rögzített élettörténet, amelynek ez a könyv az első „tekercse”, épp valóság- gize révén válik maradandóvá. De vigyázzunk: az emlegetett "hangszalagon való rögzítést" ne a szó szoros értelmében vett "igaz", tehát "használt" módszerként értelmezzük. A "hangszalag" itt valójában az író lelkének a palettája: a megírt legkisebb epizód is ezen a palettán "termett".

Milyen jó, hogy Ábrahám János végül is szót fogadott főhősé- nek: "...írd meg Picula Gábor páratlan életét, és ettől nagy író leszel." Lám, Picula "jó tanácsa" megtermette a maga kiváló gyü- mölcset: Ábrahám János írói műhelyében – minden kétséget kizá- róan – "páratlan" könyv született. Gyönyörű bizonyítéka a nagykorúsodásnak.

*Picula I. Szegényember csikója hamar ló (Regény). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995)

Beke Sándor: Téged kereslek (Versek)

Második kötetét gyorsan követte a harmadik*: a szerző szükségét érezte annak, hogy minél hamarabb újabb, ezúttal minőségileg is jobban megépített verseskönyvvel jelentkez- zék. Az önépítkezés lázas izgalma körül is tapintható mostani meg- valósításában. A gyűjtemény "csak" három költeményt tartal- maz: *Pogány lidércek; Védtelen évek; Téged kereslek*. A második verset előző, tehát második könyvéből emelte be mos- tani kötetébe.

A három vers mind szerkezetében-formájában, mind esz- meiségében közeli rokonságban van. Egymást mintegy megerő- sítik/felerősítik, s jelzik, hogy a költő máris új irányt szabott költészetének. A rövid, állóképű, egy-két motívumra épülő verstől a lávaszerűen hömpölygő mamut-vers, a "hosszú vers" felé mozdult el, amelynek alaptermészete a parttalan áradás. Az ember belső (érzelmi- és külső (természeti-társadalmi-politikai stb.) világa egyaránt "terítékre" kerül bennük. Szenvédélyes önkí- tárulkozásokról tanúskodnak tehát: bukásról és fölemelkedésről, múltból és jövőről, gyászról és ünnepről "tudósítanak". Aligha van

költőnk, aki a jelen, tehát a mai kor lényegét ennél plasztikusabban fejezte volna ki:

A komédia évadában
tragédiánk
ínsége sújt.

Valamivel "tárgyszűrűben", a lényegét konkrétan fogal- mazza meg az alábbi sorokban:

Vajon
még hányszor jönnek
jelszavak porondjaira
jóllakott
szájhősök
álszent mendemondákkal
töröltni
dekadens öszt
és
sosemvolt tavaszt?...

És, ide kívánczik még egy idézet:

lábunk elé
véres
lélekforgácsok hullnak,
hullnak,
farsang lesz itt,
– mondtuk –
időtlenségben fuldokolva!...

Beke Sándor tehát a teljes élet költői megragadására törek- szik. Ez a teljesség-igény azonban csorhát szenvedne, ha nem szólhatna a hitről is, az Isten-keresés lázáról, amely – kimond- va-kimondatlanul – minden emberben ott ég, lobog, világít, figyelmeztet. A költő bejárja a mikro- és makrovilágot, mert Isten ott van a "nyárfalevelek erecskéiben", "a pitypang hulló ejtőernyőiben", de a "véget nem érő világegyetem harangvirág csilingelésében" és a "Tejút beszélő csillagképeiben" is. Úgy vélem, hogy az utóbbi évek vallásos irodalmának egyik lege- gyénibb hangú költeménye született meg Beke Sándor költői műhelyében.

Kígyózó verssor-halmaz a három költemény. Nincsenek felszabdálva versszakokra, a kisebb-nagyobb gondolati egysé- gek azonban jól felfoghatók. És micsoda képzettársításokkal, szókapcsolatokkal lép elénk a szerző! A Juhász Ferenc-i nyelvi merészség éppúgy tetten érhető, akár a Nagy László-i tömörít- és. Érdemes kiemelni néhány eredeti szókapcsolást: álom- karavánok, gondolat-árnyak, gondolat-ember, szurok-halál, matuzsálem-délután, ballada-csontvázak, csontváz-szerelmünk, strófa-czredék, lélek-forgácsok, szívár- ványarcú, anyaföld-köntös-szívedben stb. Szerepük nyilván- való: a végletekig elmenő tömörítés. S ezek a szótársítások természetesen épülnek be az áradó versek halmozásos-körülí- rásos szövegeibe, azaz nem lógnak ki -szervetlenül- a gondola- ti egységekből. Költészet ez, amely arra hivatott, hogy egyre inkább megemberiesítse a ma emberét. Íme:

Ó,
költészet,
szirénázik az ég,
zsong a lila végtelen,
s arcodra
mintha gyöngéd reneszánsz
derű születne,
lelkedből

mintha kihaltak volna a
kényszer-jelmezek...

Hát igen, csak a "kényszer-jelmezek" szorításából szabadult
lélek tud értékeset és maradandót teremteni. S ez a verscsinálás
is érvényes.

*Téged kereslek (Versek). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 1995)

Kercsó Attila: Csigaséta (Gyermekversek)

Bevallom – emlékszem jól az élményre – hogy 1983-
ban idegenkedve vettem a kezembe Kercsó Attila első,
gyermeknek szóló versgyűjteményét, a Sípvásár címűt. Zöm-
ben hosszú gyermekverseket tartalmazott, s azzal csillapítottam
túlzott elvárásomat, hogy a szerző bizonyára a nagyobb
gyermeknek szánta a könyvet. Aztán – figyelemmel kísérve a
hazai, tehát a romániai gyermekajátót – egyre gyakrabban kap-
tam föl a fejemet egy-egy újabb Kercsó-vers olvasán: igen ez
már más hang, játékosabb itt a képzeletvilág, tökéletesebbek a
rímek, s a sorok is ritmikusabbak lettek. Úgy éreztem, a szerző
felfedezte már, hogy a nagy horderejű mondanivaló kevesebb
versszakban is elfér, s a tömörítés-rövidítés irányában kell ha-
ladnia.

Nos, a most megjelent gyermekverskötetében a szerző már
hasznosította az évek során át gyűlt felismeréseit, tehát jó
könyvvel lepte meg a gyermekolvasókat. Íme néhány versrész-
let:

...Álmod ringó
Békalencse
Vízityúknak
Járda lenne.

Csuka hallgat,
Rák szunyókál,
Tavirózsát
Ringat a nyár.
(Vízinyár)

Szenvedtem én hajótörést
Két arasznyi pocsolyán,
Mikor háborgott alattam
Félvedernyi óccán...
(Szélcsapda)

Repül a seregélyfelhő,
Elvarázsolt, bűvös kendő.
(Seregélyek)

Nyelvtörő típusú versek is vannak a könyvben. A Csé-csur-
gató című vers szavai – kivéve az utolsó sort – cs betűvel kez-
dődnek. Az ilyen fajta nyelvi játékoság, a betűírmre alapozó
ritmikus szöveg a népköltészetben is gyakori, nagy költőink is
éltek/elnek vele, tehát nem idegen a gyermekek számára. Íme az
első versszak:

Csöre csapatot csavartam,
Csóka csörög csapatban.
Csibém csipog cserépen,
Csepp csillan a cserépen.

Hasonló "módszerrel" készült a Té-tekerő című vers is.

Külön szín a kötetben (több is lehetne belőlük) feje tetejére
fordított világ képi anyagából építkező vers, a Hiszed-e? Lám:
kelepel és röpköd a kitömött golyó, vitorlázik az ekevas, a lajhár
labdát űz, a gilisza napfürdőzik, míg a csiga nyújtón tornázkodik. A
befejező versszak pedig telitalálat:

Ha nem hiszed, mit tehetek?
Én sem hiszem, elhiheted.

Tréfa, humor, játék, helyenként pedig eredeti költői képsor
teszi "megkapóvá", más szóval: kapóssá Kercsó Attila gyermek-
verseit. Ráébresztik a gyermekeket arra, hogy milyen csodála-
tos is az anyanyelv. Kimeríthetetlen lehetőségeket kínál a
"teremtett világ" megvalósításához.

Egy mondatnyit – végül – Karancsi Sándor rajzairól: rea-
lisztikus felfogásban készültek, de nem nélkülözik a gyermeki
bájt, a játszai kedvet, így hát jól odasimulnak a költő-megalkotta
világhoz.

*Csigaséta (Gyermekversek). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
Székelyudvarhely, 1995)

Kristó Tibor: Kései leltár (Versek)

Szokásommá vált (jószokásommá), hogy a verseskönyveket –
különösen ha írnom is kell róluk – egyvégtében olvasom el, ceru-
zával a kezemben, s meg-megállok a telitalálat-értékű költői meg-
nyilatkozásoknál. Dédelgetem a szavakat, s repesel a szívem,
amikor feltűnik egy-egy versszak vagy teljes költemény, amely a
nagy költészet himporát hordozza magán. Később aztán a
gyengébben megmódolt részekre is felfigyelek, s megpróbál-
lom földeríteni a nyelvi-gondolati megbicsaklást kiváltó
okokat.

Ezzel a „módszerrel” olvastam el Kristó Tibor verseskötetét is.
És akadt szemelgetni való. Íme:

nyarába
belealudt a fa

cseresznye szemeit
lehunyta...
(Pasztell)

havazik
virágpelyhekben
hull a tavasz...
(I smét a madarakról)

(folytatás a 12. oldalon)

Tetszetős külsővel, érdekes (és értékes) versgyűjtemény jelent meg *A Cenk árnyékában* címmel. A Brassói költők antológiája alcímet viseli, de amint a bevezető sorokból kiderül, nemcsak a városban, vagy a megyében született alkotók vannak jelen benne, hanem azok is, akik valamilyen úton-módon a városhoz kötődtek. "Nemelyikük évtizedeken át élt és dolgozott a városban (ilyen alapon brassói költő a két Szemlér Ferenc)..." – olvassuk a "beharangozó" előszóban.

A kötetet kísérő filológiai "apparátus" pontos és teljes. Íme: "Megálmodta és útjára indította Bencze Mihály. Válogatta, az előszót írta, az életrajzi jegyzeteket összeállította Jancsik Pál. Fulgur Kiadó, Brassó 1995. A fedőlap Ábrahám Jakab munkája". És még: az előszóíró alapos "tájékoztatót" ad a kötetbe foglalt alkotók munkásságáról, úgy, hogy a recenzensnek nincs is más lehetősége, minthogy *általában* szóljon az antológia jelentőségéről, s megpróbálja „kipuhatolni” a fontosabb költői vonulatokat.

A kötetnyitó vers Apáczai Csere Jánostól való. Hexameteres sorokban köszönti "tudós társának megjelent munkáját." A "költemény" ma verstörténeti értékű: 1652-ben keletkezett, s a magyar időmértékes verselés egyik korai példája. Apáczai két prózai írását is "bevette" a válogató, azaz a megokolással, hogy "...ma is időszerűnek érezzük pedagógiai, az iskolai oktatást modernizáló, egyetemalapító törekvéseit." A két írás időszerűségét csak nyomtatékosítani lehet, mégis megkérdezzük: a lírai ver-

sek közül nem lóg-e ki – jellege miatt – a két tudományos értekezés?

A Petőfi utáni népiesség szellemében alkotott a múlt században Zajzoni Rab István: az utat, amelyen halad, a János vitéz meg a Toldi szegélyezi. Itt-ott székely népballadánk hangjai is föl kísértének.

A Cenk árnyékában

A század eleji modern, Nyugatos líra egyik kiváló exponense Áprily Lajos. Ő a kötetben a legkiválóbb versekkel van jelen. Íme néhány cím: *Az irisrai szarvas, Március, Tetőn, Tavasz a házsongárdi temetőben, A kor falára*.

Kicsit ezt az utat próbálja járni Id. Szemlér Ferenc is.

Századunk formabontó törekvéseinek létjogosultságát Bartalis János költészete jelzi. A szabad vers nagy művelője, bizonyos mértékben mintaképe is lett a későbbi induló nemzedékek számára.

Nos, az Áprily Lajos-i meg a bartalisi hagyományok jó ötvözője Szemlér Ferenc, Jancsik Pál, Lendvay Éva, Ritoók János és bizonyos mértékben a korán elhunyt Apáthy Géza. Jancsik egyik legszebb versszakát idézzük az Anyám című versből:

Egyre kattog a varrógép az éjben.

Olajozottan zakatol.

Minden öltésére egy csillag

sziporkázik föl valahol.

Lendvay Évától, a "legbrassóibb" költőtől is érdemes idéznünk:

...Furcsa feladat
Maradni mozdulatlanul
Ugyanazon csillag alatt,
Míg más libeg, törtet, vonul

Kancsal, de más egek felé...

A „posztmodern kategóriájába” sorolja be az előző Bencze Mihály, Vass László Levente és Beke Sándor verstermését. Joggal. Bencze is bizonyítja, hogy a szabad asszociációra épülő versekkel is lehet korszerű mondanivalót kifejezni.

Más típusú, úgynevezett "áradó" verseket ír Beke Sándor: szinte parttalanul hömpölyögnek a költői képek, a gondolatok, a *Rózsakereszt* című versében, amelyet magyartanára, Fóris Gyula emlékének szentel:

"Tanár úr, akkora huzat van ebben a refor- / mátus temetőben! A virágok szirma is le- / pergett a sírhantokról, a koszorúk mű- / virágain gyöngyözik a harmat, s arany- / linkák himnuszai becézgetik a törékeny és / félénk indulatszókat."

Végül dicsérnünk kell a brassóiak kezdeményezését: kötetükkel példát mutattak arra, hogy – önismeretünket erősítve – érdemes ilyen városi (megyei) versösszeállításokkal jelentkezni. Milyen ildomos és szép lenne, ha minden jelentősebb település "föltérképeznék" lírai "vagyonát", és bemutatná/felmutatná a mindenkori olvasónak: ilyenek vagyunk, ezek a mi sajátos lírai arcvonásaink.

Ráduly János

MAGVETŐ

Apáczai Csere János:

MAGYAR HÍVEKNEK MEGSZOLLÉTATÁSOK

Lámpást s fáklyákat törvény kiadásakor Isten
Trombitadörgésben Sinain láttokra sidóknak,
Gyújta, kinél járván, hallott törvénynek utáról
El ne botolnának mennyországának kapujáig.
Lámpással Gedeon Midiánt elveszté, nagy álom
Szürkületbe kiket mélyen környüllfoga, melyet
Árpakenyér éjjel seregekre leszállva jelente.
Lámpással szüzek völegénnyel örömben menének
Etszaka nagy vígan, hogy hallik a hívó kiáltás:
Mely nélkül az őti künn nagy szomorán rekedének.

Nagy Británnianak így azért tés Mennyei Lámpást
Aki minap gyújtál, mutatád meg az emberi nemnek
E siralom völgyén mi légyen kalauzza, világa
A maradandónak, s dühös ördögnek fene nyílát
Mint törjük s rontsuk, s mi Urunknak mint végezetre
Tételessék méltán ditső koronája fejünkbe.
Íme e drága arany lámpást most a magyarokkal
Közzetlik. Áldott légy, kegyes Isten! Kérlek, oh ember!
Járj nála s megládd, ez életnek is iszonyu terhét
Megkönnyíti, mutat végén mennyi világot.

Zajzoni Rab István BÖRTÖNBEN

Itt fekszem némán, csöndesen,
Vetetlen börtönágyamon;
Lelkemben kínos kín gyötör,
Anyám, anyám, nem alhatom!
És mintha jőne jó anyám,
Szellemként lépve, egyedül-
Ne csüggedj, édes gyermekem,
Viseld te magad emberül!

Kerengnek gondolatjaim
Sötéten sötét éjszakán.
Hogy eshetett meg a halál-
Csapás Hunyad László fián!
És László, ím, előttem áll,
Arcán fejedelmi fény derül-
Ne csüggedj, árva rabfiú,
Viseld te magad emberül!

Oh, boldog dél, oh, szelid ég!
A hellén ifjak szabadon!
De ím, ott Marco Bozarisz,
A dalnok, török vérpadon;
Fűrészelik, ő jajt se mond,
A török arcok vére hűl -
Ne csüggedj, hű magyar fiú,
Viseld te magad emberül!

Eltűnt az éj, rég megvirradt,
A börtönőr szobámba lép,
Ítélet napja ma leszen,
Hallgatni jött kíváncsi nép.
De én bátor s nyugodt vagyok.
Fülemben cseng szüntelenül:
Ne csüggedj, hű magyar fiú,
Viseld te magad emberül!

Id. Szemlér Ferenc SZERETNÉK ÉLNI

Szeretnék élni, Istenem,
Még néhány hosszú évig.
Mi örömünk: kicsiny fiunk,
Míg férfitá megéri.
Míg fölneveljük hitben őt,
S erkölcsben egyaránt,
És elbocsájtjuk boldogan,
Hű bajnokod gyanánt.

Ha mint keresztény és magyar
Küzd majd a jók javáért,
S áldó kezed védelme közt
Hajója rév alá ért:
Ha már a fán, mit ápolánk,
Virág, gyümölcs fakadt:
Akkor bocsásd el, Istenem,
Te hű szolgálodat!

1906

Áprily Lajos RÉGI VÁROS INTEGET

Tél zúg felettem. Torlasz minden út,
s a gond portyái üznek itt a síkon.
Se vár, se domb. Se fegyver. S egy napon
a szűkülő kört mégis átszakítom.

Talán tavasz lesz, útra-lázító.
S mint a vándor, ki hívó dallamot hall,
a hátizsákot vállra szíjazom
s megindulok magamban hosszú bottal.

A pusztákon túl város int nekem,
felette fenyves-csúcsokból sötét sor.
Fekete tornyok, bástya, vont hidak,
pártázatos fal, ágyúrész. Középkor.

Csörren a hídlánc. Pántos kapu döng,
hogy bebocsát az ordas alabárdos.
Benn zsong a nép, a tornyon zene szól:
fényben tavaszt köszönt az ócska város.

A templomból az ős dísszel kilép:
a városbíró. Centumvir-kiséret.
Túl zeng a Cenk, s a fényben átölel
a háromszázestendős mélyű élet.

Riasztott lelkem vassal vértetem,
többet nem játszom majd a csacska rímmel.
Mint aurifaber, mint argentifex
ércet formálok ötvös-őseimmel.

Éjjel sötét bástyából kémlelem
piros villámát messzi préda-tűznek.
Ott a halál jár. Perzselt földeken
tatárhadakkal hajdúk kergetőznek.

S míg hallom: túl az óriás falon
a század zúg és zúg a Barca-róna,
belül kohótűz és erő dalol,
s ölel a vár, a városom. Corona.

Bartalis János
ANYAFÖLD

Ékes vagy, mint a bölcső.
Fekete vagy, mint a sír.
Vér és könny kötöz össze véled
soha fel nem oldódó kapcsolatba.

Nagyobb vagy, mint a szerelem,
erősebb, mint a halál.
Nem szakadhatunk el tőled:
fogod a kezünk.
Tengermesszeségből visszahívsz,
ha elmenni akarnánk.

Mosolyogsz
– meleg anyai mosolygással –,
mint őszibarack a fán.

Örök vagy.
Halhatatlan vagy.
Csillag vagy.

A csillagok lehullhatnak az égről:
Te szívünkben örökké élsz.

Szemlér Ferenc
SZERELEM

Őszül már. Hull a makk.
Lepereg.
Lassacskán ballagok
teveled.

Ég a Cenk odafenn
vörösén.
Nem volt még szép ilyen
sohasem.

Rajtad az ősz csupa
napsugár.
Nem lehetsz szebb soha,
soha már.

Rajtad így ég örök
csodafény –
majd ha nem is leszek
veled én.

Lendvay Éva
ÁLOMBELI SÉTA APÁMMAL

Az utcák üresek voltak, éjfél volt, mégis nappal.
Lassan sétáltunk Brassó utcáin apámmal.
A Weiss Mihály utca sarkán, ál-barokk homlokzat élén
törött porcelán órát láttunk, festett tarka virágok
díszítették, s csak egy mutatója volt.
Apám azt mondta, Jókai Mór volt ez az óra.
Továbbhaladtunk, s a Kapu utcán felfelé menve
a Búzasorra értünk, a ház elé, amelyben születtem.
– Ide jöttem '935. április 24-én délelőtt 10-kor –
mondta apám mosolyogva, már öt órája,
hogy a világon voltál. – Könnyű eső esett a
felhőtlen hajnali égből, és tovább sétáltunk
karonfogva apámmal, aztán valaki jött és
köszönt nekünk, apa és lánya, halottak
egy halott városban, ahol soha, míg élők,
negyven év alatt nem sétáltunk kart karba öltve,
kedélyesen, a nyárspolgárokon élcelődve –
egyetlenegyszer sem sétáltunk együtt mi ketten.

Ritoók János
BRASSÓ

Szikár kémények szürke füstje.
Égre jajduló gótikus vágy.
Házrengeteg fényablakkal.
Fenyőfűszeres esti szél.
Zsibongó népi keskeny utcák.
Büszkén örökdő Cenk-tető.
Középkor-hangulatú tornyok.
És: Hello! Guten Tag! Bonjour!

De mi áramoltat át rajtam
olyan jóleső melegséget,
amikor tékozló fiúként
a szülővárosomba hazatérek?

Jancsik Pál
A CENK SZÍNEI

Ha láthatnám, hogyha most ott lehetnék...
Kigyúl melengetőn a színes emlék.
A Tanácsháza s a Fekete-templom
fölött a hegyen lobog a kevert lomb:
a sárga változatai, a barna
baritonja, rétek trombitahangja,
mélyzöld fenyők örök melódiája
zuhog alá az ámuló diákra,
ki szeretné mindezt "művé" emelni,
de nem lel szóra toll, festékre pemzli.

Máskor a hideg köd, akár a spongea,
a sziporkázó színeket kioltja –
"pipál a Cenk" a szójárás szerint.
Csak a diák cipeli mind a színt
a Múrhátánál, Királyhegy alatt,
amint az iskola felé halad.

A Cenk színei bennem most is égnek,
parazsai a régi szenvedélynek.
S hogy ismét őszi szín-melódiák
zendülnek, fölsóhajt a vendiák:
fiatalnak s ott lenni volna jó...
Reálisan hull földre egy dió
a kolozsvári csöndes csendesében,
hol messze álmodtam magam e versben.

De át ködén éveknek, távoloknak
a Cenk színei élnek és lobognak.
A hegyek fölött, át a Barcaságon,
kitárt szárnyakkal száll az ifjúságom.

Apáthy Géza
HALHATATLAN EREKBEN

Magos Déva várból, hol a kőfal
nem szorít már gyöngye szívemen,
én, asszonyfeleséged, tehozzád
szólnék most, Kőműves Kelemen.

Nem feddő szóra ajzom fel magam,
s nem gyűjtöm századokból könnyem,
a legszebb áldásra készülődöm,
hogy áldozatod megköszönjem.

Mert elhamvadtak rendre azóta
reggelek, esték, aranypénzek,
pallérjaid is asszonyaikkal,
de áll a vár, és én is – élek!

Ha várad majd reggelre-estére
netalán egyszer leomolna,
a ballada, amelyben sorsom él,
időtlen messze túlragyogja.

Légy áldott hát ezerszer áldott,
mert nekem rendelted el a kint,
amelytől vérem, ezer forrásból,
halhatatlan erekből kering.

Bencze Mihály
SAINT-EXUPERY

fénysodronyon dübörög a lift
lift-sugarakban robban a Nap
a kis Herceg B-612-es bombázója
mint bomlott rózsafüzér zuhan
szeme szaharájában dagad az óceán
óceánon a békehajók túsarkú palástja
tüdejébe a forró levegőt kanalazza
laza évmilliók permete szítál
szitakötők röpködő meséibe
fullad az utolsó csobbanás
évek távlatából a sírod vízköreibre
írom a reményteli verseket

Vass László Levente
PORTRÉ

úgy feszítem e féligvers fölé a
címet mint festő ki tudja
előtte a vászon előtt az arc
de fáj csúszik itt a föld
hullámszik a táj
arcod összetört mint-
ha kavicsot dobtam volna
látomásom víztükrére

Beke Sándor
HUSZONÖTÉVESEN

Huszonötévesen,
nyakig erő
vastaps közepében,
petróleumlámpával kezemben
még egyszer
elindultam feléd,
hogy végiglapozzam
megíratlan eposzodat,
te filmszillagok nélküli,
de utópiákkal
teleszórt ifjúság.

Huszonötévesen
aláaknázott
földeken jártam,
hol az eszmények udvarán
akasztófák álltak.

Huszonötévesen
egy irányjelzők nélküli
hármastűnél álltam,
ellenfelem a kényszer volt,
a bíró nem Isten,
hanem maga a
gyalázat.

És huszonötévesen
néha
imára kulcsoltam kezem,
és szobám szögletében,
Istenem
téged kerestelek.

És törékeny
alig férfi,
huszonötévesen
a világ egyik sebhelyében
kiopcráltam elméből a
halál embrióját.

Huszonötévesen
lélektégláidat
helyeztem egymásra,
KÖLTÉSZET,
mert tudtam,
hogy Te vagy,
s ha nem,
Te leszel a
világnak a vára
és mindenfelől
mindenfelé
sok ablakod nyílik majd a
világra.

És mégis,
huszonötévesen,
félelőre szívemet
mosta a Duna,
s én tisztán,
békegalamb képében
fölötted repültem,
te vénhedő Európa...

(1986)

Harald Meschendörfer: KATALIN-KAPU

(folytatás a 7. oldalról)

szétpattannak a kicsi esték
a Nagy Törékenységekben-
markomban őrzöm darabjait
(Szürke magány)

huzatos
az ezredvég
Krisztus újból
megfeszül
legbeszéltebb nyelv
az EGYEDÜL...
(Huzatos)

Nos, az így megépített „versmotívumokra” gondolhatott a könyv szerkesztője, Jancsik Pál is, amikor „egyéni hangvételi, a gondolati líra puritán egyszerűségének jegyeit magukon viselő” versekről ír a könyv hátsó borítóján. És igaza van: Kristó Tibor tehetséges költő, aki reméljük megtalálja rövidesen a helyét az erdélyi magyar költészetben. Egyes versein érezni a túlzott tömörségre való nagy igyekezetet. Ez az igyekvés tiszteletre méltó, de csak akkor, ha az eredmény minősége jó, ha nem vezet képzavarokhoz, ha nem törik meg a gondolat fensége. A *lövölde ház emlékezte* című vers kezdősorait idézzük:

IDŐBE lőtt lövölde füve talpad alatt
ha zizzen rejtelmek zenéjét szél
hordozza még frissen titkainak
kobalt egén fehérén lebben tova
mindaz mi maradt az évszak kacat
tartóiban...

Ebből másfél sornyt megpróbálok magamnak „lefordítani”: van tehát a lövölde, amelyet időbe löttek, ennek van füve, ez a füv van a te talpad alatt, s ez ha zizzen... -és ettől kezdve új „zónája” következik képnek-gondolatnak, azaz a vers további része nem szervesül a kezdő motívumhoz. Hirtelen a szabad asszociációs megoldás lehetőségére gondolok, de nyomban elvetem: marad tehát a felhomály (egészhomály?). Az ilyen elbizonytalanodásokat maga a költő is érzi, erről tanúskodik a *Versrestauráció* című költemény:

javítják a verset
felszedték rímeit
keresik hol szakadt meg a
gondolat vezetéke...

A szerzőnek mellőznie kell a pusztai formai játékokat, el kell kerülnie a gondolati buktatókat, és föl kell mutatnia igazabb önmagát. Akinek ez sikerül, valódi költővé válik.

*Kései leltár (Versek). Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 1995)

A Homoród mentén... (II)

Ezzel be is jártuk a Kis-Homoród völgyének falvait, betérhetünk a Nagy-Homoród völgyébe. Itt megint csak a folyó alsó völgyének folyásától felfelé haladva, a már említett Kaca után Homoróddarócot találjuk. Egyike a Homoród mente legkorábban említett településeinek (1224: Daraus). A Daróc helyneveknek igen érdekes az alakulásmódja. A régi magyar nyelvben azokat a vadászokat, akiknek a vadnyúzás, szíjhasítás és szarvlevevés volt a feladatuk, egy "nyúzó" jelentésű szláv eredetű szóval darócoknak nevezték. Külön társadalmi réteget alkottak: "de populus nostris, qui drawe uulgo dicuntur" - írja róluk egy 1261-ből való latin nyelvű kézirat. Tudnunk kell, hogy nyelvünkben a szemelyneveknek egy csoportja a hajdani ősi foglalkozásra utal. A halászból a Halász, a juhászból a Juhász, a vadászból a Vadász és több más foglalkozásból keletkezett az ún. foglalkozásnevek csoportja. A daróc foglalkozás szolgáltatja a Daróc szemelynevet, s ebből a pusztai szemelynévből keletkezett a Homoród menti Daróc falunév is. Minthogy több helységnevről is volt (pl. Nádasdaróc, Királydaróc), a hivatalos helynévadás e század elején a Homoród menti Darócot Homoróddarócként rögzítette.

Homoróddaróc után a következő két falu, illetőleg falunév Homoróddaróc és Városháza. Mindkettő a birtoklásra utaló -falu utótagú nevek csoportjába tartozik. Az előbbiben ma is nyilvánvaló, hogy a birtokos egy bizonyos János nevű volt, s ez szolgáltatta az akkoriban még megkülönböztető jelző nélküli Jánosfalva (1448: Janosfalwa) nevet, de 1760-ban feltűnik már a megkülönböztető Homoród-Jánosfalva névváltozat is. A Városháza (1566: Warosfalwa) név előtagjának semmi köze a város közszóhoz, a falunév a Város szemelynév és a -falva kapcsolatából keletkezett.

A továbbiakban, a völgyben felfelé haladva, a településnevek között egy újabb névtípusra bukkanunk. A XII. század végétől, de különösen a XIII-XIV. században divatba jött nálunk is a falvakat a templom védőszentjéről elnevezni. Ilyen név Homoródszentpéter, Homoródszentpál, s kissé távolabb - Recsenyédet átugorva - ilyen név Homoródszentmárton is. Homoródszentpéter első írásos adata kései ugyan (1567: Zent Peter), de a másik két falunak a neve már a pápai tizedjegyzékben feltűnik, mindkettő latin formában, (1332-7: de Sancto Matino; de Sancto Paulo). E névtípus a magyar névadásban igen gyakori, a magyar nyelvterületen Szentmárton nevű faluból 56, Szentpéterből 34, Szentpálból 15 fordul elő. Emiatt a Homoród- megkülönböztető jelző megjelenése elkerülhetetlen volt (1760-2: Homoród Szent Péter; 1709: Homorod Szent Pál; 1590: Homorod -Szentmárton).

Ne feledkezzünk meg a Homoródszentpéter és Homoródszentpál között fekvő furcsa nevű Recsenyédéről sem. Első írásos előfordulása 1487-ből való: Rechenijed. Valószínű, hogy a név egy 'halom, emelkedés' jelentésű szláv szó származéka, mely szó mint helynév a magyarban a már említett -d helynévképzővel egészült ki.

Közvetlenül a Homoród partján települt falvak között még kettőt kell említenünk, Abásfalvát és Homoródkeményfalvát. Írásos előfordulásuk viszonylag kései, 1566: Abásfalwa; 1576: Kemenifalva. Mindkettő az előbbiekben már tárgyalt szemelynév + falva névtípusba tartozik. Az Abásfalva név előtagjában az Aba szemelynév -s(t) képzős származékát, a Keményfalva előtagjában a Kemény szemelynevet találjuk. Ez utóbbit el kellett különíteni például Küküllőke-ményfalvától, s így kapta a név a Homoród- megkülönböztető jelzőt (1760-2: Homoród Keményfalva).

A Nagy-Homoród völgye elég széles, s a folyóba ömlő patakok mentén is településeket találunk. Ilyen falu Székelydália. A falunév elsődlegesen csak Dália (1332-7: Dalia), csak később lett Székelydália (1760-2: Székelydallya). A Székely- előtag a lakosság nemzetiségére utal (lásd Oláhdália, Szászdália). A Dália helynév szláv eredetű, a birtokragos szláv Dalja átvétele, a név tulajdonképpen jelentése: 'egy Dal nevű emberé, Dalé'.

A patak völgyekben még három, pusztai szemelynévből magyar névadással keletkezett településnevet találunk. Ilyen Ége (1567: Ege), Bágy (1557: Bagij) és Kénos (1567: Kenos). Mint szemelynév az Ége is, a Bágy is kimutatható az 1208-1235 között íródott Váradi Regestrumban. A kénos közszóból keletkező Kynus szemelynevet is ki tudunk mutatni már 1211-ből. A név é-ző Kénos

alakja székely nyelvjárási sajátosság.

A Bágy és Kénos között fekvő Lókod (1505: Lokud) falu neve már kétféleképpen is magyarázható. Lehet, hogy a 'völgy, szoros, lapályos erdő-ség' jelentésű székely lok tájszó -d képzős származéka (lásd Gyimesfelsőlok), de lehet pusztai szemelynév is, hiszen a régi magyar szemelynevek között 1211-ből kimutatható a Locud szemelynév is.

A Gyepes (1566: Gyepes) falunév mint néptípus hasonlít a már tárgyalt Almás helynévhez. A név a 'pázsit' jelentésű gyeppel szónak -s képzős származékából való, és dús gyeppel benőtt helyre utal.

Utoljára maradt Homoródszentpéter (1601: Remethe Homorod; 1854: Homorod-Remete). A Remete helynév a szemelynévként is előforduló remete közszóból keletkezett.

Csutak Levente: CORONA

Murádin László

Tóth István versei

SENKIFÖLDJÉN

Utaztam, menekültem
jópár országon át.
S hosszúsági, szélességi körök
szabtak ott is
az egeknek határt
lehűlt agyam fölött.

Mint dróthálóba bonyolult vad,
a szabadulást, emelkedést
kereste agyam.
De az átfogó hálók nem lazultak:
szétszelt glóbusként
éltem önmagam.

Megkülönbözött bennem a világ:
országok, földek
kertek és füvek
mind acsarogtak fennhangon, némán
egymásra és rám
osztási elvüket.

És rámneheziült a tekintetük:
a be-nem-teltek sorsát
hordozom mindenütt,
elátkozott ország:
a főcsonkítóktól
a csonkokig
minden teremtmény
vélem osztozkodik.

Épp egy szomszédos
kerítés tövén
állok, kallódó
gyomnövény,
– már nem a járdán
és még nem a kertben –
hol a senki-
földjére leltem.

S a járdakövektől
az oszlopfákig
– mi a térképből kimaradt –
a senkiföldjén
világrekordot állít
a gyöngyvirággyökérzet
– e kőszéleken
átütő acélszeg.

Bár nem hiteles
teljesítmény
én technikailag

hitelesítném.
Mert e szűk kapun
– kicsi résen –
bomlani kezd
a kerítésem.

Sorsom már benne
élem holtomiglan:
míg egy nemvárt rés
– nyíló ajtó –
villan.

TÉLELŐ

Csendben mentél el,
Ifjúságom.
s én nem kiáltottam
utánad;
elindultál
egy fakó nyáron,
s nem is vittél
téli ruhákat.

Most, hogy nem
találkozunk többet,
s híred hűvös
szelek se hozzák:
fáj, hogy átadtalak
a ködnek,
s nem volt egyetlen
szavam hozzád.

Érdeklődtem
több volt-barátnál:
milyen őszi
utakon reszketsz...
S mind messzebb mész,
bár szóra várnál –
míg az Isten
hidege megvesz.

ISKOLA

Sok egymás helyébe
tolt öreg fapad,
sok egymást váltó kéz
beléjük farag.

S az új padnak mind újabb
vendége lesz...
Csak ami szóként elszállt –
az végleges.

GYERMEKEKNEK

P. Buzogány Árpád

FALUSI EST

*Este kezdett lenni,
világít a hold –
csillag lyukas-égen
aranyárga folt.*

*Háza előtt Buksi
nézi az eget,
békasereg kezdett
hangos éneket.*

*Szellő-úrfi lenget
nyírfadágakat,
pók sző hálójába
újabb szálakat.*

*Elszundít a patak,
licseg-locsog még;
nem füttyint a rigó,
fészken alszik rég.*

LEFEKVÉS ELŐTT

*Már ennek a napnak is vége,
ráhúzták a redőnyt az égre.*

*Még egyet szól ajtómon a csengő
majd este, ha a nyáj megjő.*

*S a gömbölyű hold odatéve
magasra, a lámpás helyébe.*

*Felhő sincs sehol az égen.
A nagy meleg odalett régen,*

*Szél hajlítottatja a fákat,
lúdbőrös lesz már a hátad.*

*Kutya bámul a holdra.
Ugat. A többi is sorra.*

*A csillag is fényesebb nyáron.
Harmatecsepp gyűl a fűszálon.*

*S az éjjeliőr munkája,
hogy az éjjelt majd elkiabálja.*

SZÉKELY ÚTKERESŐ

Irodalmi és művelődési folyóirat
Megjelenik Székelyudvarhelyen

Főszerkesztő:
BEKE SÁNDOR

Szerkesztőség:
**CSIRE GABRIELLA
KOZMA MÁRIA
RÁDULY JÁNOS
RÓTH ANDRÁS LAJOS**

Állandó munkatársak:

Beregszász (Kárpátalja)

PENCKÖFER JÁNOS

Brassó

LENDVAY ÉVA

Budapest

BAKAY KORNÉL

BALÁZS GÉZA

GYÁRFÁS ENDRE

NAGY GÁSPÁR

Bukarest

BARABÁS ISTVÁN

CSEKE GÁBOR

ÉLTES ENIKŐ

Csikszentdomokos

NAGY IRÉN

Csikszereda

FORRÓ MIKLÓS

KARDALUS JÁNOS

SZÓCS JÁNOS

Gbelce (Szlovákia)

LISZKA JÓZSEF

Gyimesközélpók

TANKÓ GYULA

Kolozsvár

ÁBRAHÁM JÁNOS

BALOGH EDGÁR

BENKÓ ANDRÁS

CSEKE PÉTER

EGYED ÁKOS

FERENCZI ISTVÁN

FODOR SÁNDOR

IMREH ISTVÁN

JANCSIK PÁL

KESZEG VILMOS

MARTON LILI

MURÁDIN LÁSZLÓ

NAGY OLGA

TÓKÉS ISTVÁN

Margita

PAPP ATTILA

Marosvásárhely

GERGELY RÓZA

TÓTH ISTVÁN

Miskolc

HORPÁCSI SÁNDOR

Nagyszalonta

DÁNIELISZ ENDRE

Nagyvárad

FÁBIÁN IMRE

Sepsiszentgyörgy

MESZELY JÓZSEF

VERESS DÁNIEL

ZSIGMOND GYÖZÖ

Székelyudvarhely

FERENCZI GÉZA

HUBBES ÉVA

KOMORÓCZY GYÖRGY

KOVÁCS SÁNDOR

LŐRINCZ GYÖRGY

LŐRINCZ JÓZSEF

VOFKORI GYÖRGY

VOFKORI LÁSZLÓ

Kiadja az **ERDÉLYI GONDOLAT** Lap- és Könyvkiadó

Felelős kiadó: **BEKE SÁNDOR**

Számtógépes szedés és tördelés:

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

Tördelőszerkesztő: **PAP LEVENTE**

Számtógépes szedés: **VÁGÁSI GABRIELLA**

A szerkesztőség címe:

4150 Székelyudvarhely, Tamási Áron u. 87, RO.

Telefon: 00-40-66-212703

Anyagi támogatásukat a következő folyószámlákra tehetik:

40.72.2.02.1.91. (lej), 47.21.8.10.00.99.0 (DM)

47.21.4.16.02.16.0 (USD) Kereskedelmi Bank Székelyudvarhely

Folyóiratunk kapható a Hídfő boltokban

Megrendelhető a szerkesztőség címén

Nyomtatta a székelyudvarhelyi

ERDÉLYI GONDOLAT Lap- és Könyvkiadó Nyomdája

ÖTÉVES AZ ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

A romániai magyar sajtó a fellendülés legjobban korszakában sem volt valódi üzlet. A drágulással együtt sorra szűntek meg a napilapok és időszaki kiadványok. S a szelekció nem mindig a jó marad. Az olcsó pletykairodalom kelendőbb portékának bizonyult a színvonalas publicisztikánál.

Ilyen konjunktúrában aztán különösen nagy érdem, ha egy hagyományokkal nem rendelkező vidéki város irodalmi-művelődési lapot indít, s azt hat éven keresztül nemcsak fenntartani képes, hanem megjelenésének folytonosságát is biztosítja. Még hozzá olyan színvonalon, amely méltán emeli a régóta ismert és elismert kiadványok sorába. Az 1990 áprilisában alapított Székely Útkereső nemcsak hogy átvészelte a gazdasági recesszió viharát és az olvasókörztség kultúra iránti, objektív és szubjektív tényezők meghatározta apátiáját, hanem képes volt a továbblépésre is. Fiatal, energikus, nemcsak az irodalmi berkekben járatos, hanem kitűnő gazdasági érzékkel is rendelkező alapító-főszerkesztőjének, Beke Sándornak sikerült rangos szerkesztői és munkatársi gárdát toboroznia. Csire Gabriella, Kozma Mária, Ráduly János és Róth András Lajos szerkesztők mellett a lap olyan rendszeresen közlő, állandó munkatársakkal büszkélkedhet mint Cseke Péter, Egyed Ákos, Benkő András, Nagy Olga, Fodor Sándor, Jancsik Pál,

Köztudott, hogy a gazdasági romlás legérzékenyebben az amúgy is behatárolt, szűkebb olvasó táborral rendelkező irodalmi-művészeti kiadványokat érinti. Ennek ellenére a székelyudvarhelyi Székely Útkereső rátalált az olvasókhöz vezető útra és rajta is maradt. Mégpedig úgy, hogy nélkülözhetetlenné tette magát: nem olcsó, pillanatnyi sikerekre építő szenzációhajhászással, hanem igényes, de ugyanakkor olvasmányos anyagokkal. A lapnak egyénisége van. Olyan sajátos profilja és jól meghatározott programja, amely megkülönbözteti a rokon kiadványoktól. A székelységhez kapcsolódó irodalmi-művészeti, tudományos kérdésekkel foglalkozik, de az összmagyarsághoz szól. Aminthogy a Székely Útkeresőből kinőtt, most ötödik születésnapját ünneplő Erdélyi Gondolat

Könyvkiadó is csupán annyiban vidéki, hogy központja Székelyudvarhely.

1991-ben, az alakuláskor még csak tervek, az elképzelések léteztek. Most öt év távlatából Beke Sándor, az Erdélyi Gondolat Kiadó igazgatója elmondhatja: a semmiből kiadót teremtettem. Még hozzá olyan könyvkiadót, amely az országhatárokon túl is rangot és elismerést szerzett kiadványaival. Ahogyan Beke fogalmaz: "az egyetemes magyar kultúra vérkeringésében az Erdélyi Gondolat is ott lüktet." Az eddig megjelentetett kötetek mind tematikai mind műfaji szempontból fölöttébb változatosak. A riportkötettől a regényig, a verstől a nyelvvelő cikkekig, az

csó Attila *Csigaséta* címen megjelentetett gyermekversei, Murádin László *Anyanyelvünk ösvényein* és Komoróczy György *Magyar szavaink nyomában* c. nyelvvelő írásait tartalmazó kötetek, hogy csak néhányat említsek a gazdag termésből.

(...) A kiadó azonban még így is anyagi gondokkal küzd, jelenleg mindössze egyetlen számítógépe van. Igazgatójának álma a saját nyomda, ami megkönnyítené és kifizetődőbbé tenné a könyvkiadást. A vállalkozás sikere nagymértékben függ a terjesztéstől. Hazai vonatkozásban ezt az állami könyvtérjesztő látja el, míg a határon túli forgalmazásban Gondos Béla és a Püski hálózat az illetékes. Az Erdélyi Gondolat Kiadó kötetinek népszerűségét mi sem bizonyítja jobban minthogy kiadványai több mint negyven magyarországi megyei, főiskolai és egyetemi könyvtárban, a Széchenyiben és a Magyar Írószövetség könyvtárában is ott találhatók. A rangos szerkesztői gárda: Cseke Gábor, Csire Gabriella, Kozma Mária, Benkő András, Fodor Sándor, Nagy Olga, Jancsik Pál, Cseke Péter, Péntek János, Keszeg Vilmos, Vetési László, Gábor Dénes, Gilicze Gábor, Mózes Attila, K. Jakab Antal, Kerekes György, Angi István, Székely Erzsébet, Pozsony Ferenc, Antal Árpád, Szabó Zoltán, Marton Lili, Vöő Gabriella, Gazda József, Ráduly János, Murádin László és mások mind művészeti mind tudományos szempontból biztosítják a minőségi árut. A kéziratok megítélésében objektív kritikai szempontok érvényesülnek, amelyeknek nyilvánvalóbb bizonyítékai az eddig megjelent kötetek. Megrendelhetők a kiadó címén: 4150 Székelyudvarhely, Tamási Áron u. 87.

A székelyudvarhelyi szellemi élet fejlődéséhez és az összmagyar könyvkiadás kiteljesítéséhez jelentős mértékben járult hozzá az Erdélyi Gondolat Kiadó. Igazgatója, Beke Sándor summásan így összegzi tevékenységüket: "Az Erdélyi Gondolat szellemi nagyjainkkal karöltve az erdélyi és az egyetemes magyarság szellemi értékeit gyarapítja és gazdagítja. És meggyőződésem, hogy abban az időszakban teszi ezt, amikor mindannyiunknak a legnagyobb szüksége van erre!"

Németh Júlia

Az ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ kiadványai:

esszétől a falumonográfiáig terjed a skála. Konkrétan olyan sikerkiadványokkal büszkélkedhet a kiadó mint Nagy Olga *Népi változatok szerelemre és házasságra*, Barangolásaim varázslatos tájban vagy *Pályakép fényben és árnyékban* című kötet, Cseke Péter *Korfordulós újesztendő* című szociográfiai riportjai, a *Székely Útkereső* és az *Elek Apó Cimborája* című antológiák, Beke Sándor *Madártemető*, *Védtelességek és Téged kereslek* című verses kötet, Ábrahám János *Picula* regénye, Ráduly János *Az árnyékok lakodalma* és Ker-